

DANIEL ŠPINAR

umělecký ředitel Činohry Národního divadla

Thomas Bernhard

OBĚD U WITTGENSTEINA

Sourozenecká láska ve třech

Dvě sestry, jeden bratr. Ony jsou herečky, on filosof. Anebo možná blázen. Ony moc nehrají: ta mladší nedělá nic, ta starší za bratrem denně jezdí do léčebny. Jak by to vypadalo, kdyby se bratr konečně nechal převézt zpět domů? Uspořádejme velké přivítání! Tři sourozenci jako esence celého světa: drobná soukromá pekla, dávné křivdy, výčitky, stíny mrtvých předků. Silná a zároveň velmi vtipná psychologická hra, které se ovšem česká divadla spíše vyhýbají, pro tři mimořádné herce slibuje další možnost, jak pro moderní světovou dramaturgiu získat i diváky Národního divadla.

Premiéry 7. a 8. listopadu 2019 ve Stavovském divadle

Thomas Bernhard
OBĚD U WITTGENSTEINA

Překlad: **Zuzana Augustová**

Režie: **Daniel Špínar**

Dramaturgie: **Marta Ljubková**

Scéna: **Lucia Škandíková**

Kostýmy: **Linda Boráros**

Hudba: **Matěj Kroupa**

Světelný design: **Karel Šimek**

RITTER: **Zuzana Stivínová**

DENE: **Lucie Juříčková**

VOSS: **Saša Rašilov**

BUBENÍK: **Jan Hrovatitsch**

Premiéry 7. a 8. listopadu 2019 ve Stavovském divadle

DRAMATURGYNĚ O INSCENACI

„Život je nádherný. Ale nejkrásnější myšlenka je ta, že jednou skončí,“ řekl v novinovém rozhovoru v roce 1987 jeden z nejvýznamnějších rakouských prozaiků a dramatiků Thomas Bernhard. To mu bylo mu šestapadesát, zbývaly mu dva roky života a těšil se značně rozporuplné pověsti. V jeho rodné zemi, kterou miloval a nenáviděl zároveň, ho jeho kritici i diváci milovali – a nenáviděli.

Bernhardovo rodinné zázemí jako by takový rozpor přímo vábilo: nemanželské dítě, jež matka odjela porodit do Holandska, aby předešla drbům v přísně katolickém prostředí, svého otce nikdy nepozná, matka mu zemře v devatenácti letech, má poručníka, žije s přísným, literárně činným dědečkem... V jiném rozhovoru se Bernhard vyznává z toho, že psaní je to jediné, co pro něj má nějaký smysl, něco, co ho fascinuje, baví a také udržuje při životě. Autobiografickou linku lze v Bernhardových textech snadno vysledovat, pozoruhodný je ale něčím jiným: specifickým jazykem, ostrou ironií, svíravým, doslova klaustrofobním psaním, které je výrazně monologické, zdánlivě se točí v kruhu, až kolem postav – a čtenáře – umotá osudnou smyčku.

Na českých jevištích se Bernhard objevuje pravidelně, ne masivně, ale konstantně. Zdá se, že na rozdíl od rakouských dramatiků o generaci až dvě mladších – Jelinekové, Handkeho, Schwaba –, jejichž dílo má mnohem méně domácích inscenací, Češi Bernhardovi rozumějí. Je dostatečně nelítostný, ironický a zároveň metaforický a ostrý; dokáže tnout do živého, přitom se nebojí humoru. Z Bernhardova díla se u nás poprvé uváděla právě hra *Ritter, Dene, Voss* v Divadle Na zábradlí v režii Jana Antonína Pitínského – v rolích tří sourozenců se tehdy objevili Zdena Hadrboľcová, Emília Vášáryová a Jiří Ornest. Inscenace znamenala mimořádné setkání s dosud nečekaným typem psaní – kousavá sourozenecká partie byla střídavě ukrutně vtipná, střídavě depresivní a mrazivá. Tak na naše jeviště vstoupil autor, který hercům připravuje náročné úkoly v podobě monologických her (jako například *Divadelník*, kterého zase na Zábradlí ztvárnil v roce 1999 Martin Huba, nebo *Minetti*, jímž byl ve Stavovském divadle v roce 2001 v režii Otomara Krejči František Němec). Bernhard herce a diváky nešetří, jeho příběhem je vnitřní život postav, jejich skrytá tajemství, jejich touhy a taky noční můry. Bernhardova vášeň pro smrt („stojí na okraji propasti“, jak řekla jedna jeho čtenářka) je vábivá proto, že ji neustále ironicky glosuje.

Ritter, Dene, Voss se v Praze od Pitínského uvedení nehrála, to je víc než dvacet let. Pro mou generaci tahle inscenace znamenala zásadní mezník. Rozhodli jsme se tedy s Danielem Špinarem, že se ke hře pro tři skvělé herce (původní představitelé zůstanou navždy v dějinách zapsáni v názvu textu) – Lucii Juříčkovou, Zuzanu Stivínovou, která se rolí v té hře vrací do angažmá v Činohře Národního divadla, a Sašu Rašilova – vrátíme. Škoda, že jsme nemohli změnit název podle jejich jmen. *Oběd u Wittgensteina*, což je verze

názvu, pod nímž se titul hraje například ve Francii, bude sice poctou někdejší inscenaci, ale také pokusem znovu přivést na jeviště Stavovského divadla velké rakouské drama, které je pětatřicet let staré – a překvapivě stále moderní.

Marta Ljubková

HEREČKY O HŘE

Zuzana Stivínová (Ritter)

Hru *Ritter, Dene, Voss* neboli *Oběd u Wittgensteina* jsem viděla na Pražském divadelním festivalu německého jazyka v původní inscenaci vídeňského Burgtheatru s herci Ritter, Dene a s Vossem. Hostovali ve Vinohradském divadle – a z jejich velkých gest jsem byla nadšená. Navíc pro mě jako pro herečku je důležité, že Thomas Bernhard miluje zákulisí, že miluje herce a herectví, že je všímavý vůči věcem, kterých si normálně spisovatelé nevšímají. Jeho pozorovací schopnosti a jeho humor jsou brilantní. Osobně, tedy herecky, se s ním ale setkávám poprvé.

Oběd u Wittgensteina chápu jako metaforu. Marnivost mé Ritter, té zbohatlické slečinky bez dětí, bez partnera, která žije se svou sestrou a jednou za rok si přiveze svého bláznivého bratra... mi připadá jako krutý žert. Přitom zároveň všichni hrajeme plnokrevné, plnohodnotné osoby. Jsme živí, já nehraju vtip. Na prvních zkouškách jsme vztahy mezi sourozenci přirovnávali k rovnostěnnému trojúhelníku, jenom pospolu jsou ty tři strany komplexní. Sice nemůžou být spolu, ale nemůžou být ani od sebe. V tom je jejich strašná past. Fascinuje mě při tom, že Bernhardův text se přede mnou rozvíjí – je až hrozné, kolik je v něm možností. On nepoužívá interpunkci, jen výjimečně velká písmena, takže člověk ani neví, co je konec věty, co její začátek, kde má být otazník, kde tečka. A tahle svoboda, ta možnost dotvářet text sám, to je velká zodpovědnost.

Naštěstí nás vede zrovna Daniel Špinar. Nebývá zvykem, aby se vám režisér staral o rekvizity nebo vám téměř říkal, kdy máte co dělat; to si většinou musíte vymyslet sami. Zatímco Dan, když si nevím rady, mi pomáhá, a toho si opravdu cením. Dan mou postavu vtipně nazval herečkou „na doma“. Dal nám třem absolutní důvěru a věří, že to zvládneme říct a zahrát tak, aby nebylo třeba vymýšlet nic navíc. Proto mi připadá podstatné, že *Oběd u Wittgensteina* je jeho srdeční záležitost. Je prostě skvělé, když můžete dělat své vysněné tituly, protože je pak děláte s láskou.

Lucie Juříčková (Dene)

Thomase Bernharda mám ráda, líbí se mi, jak pracuje se slovy, s repetitivy. V Divadle na Vinohradech jsme kdysi zkoušeli jeho hru *Divadelník*, což bylo mé první setkání s tímto

TISKOVÁ ZPRÁVA

činohra

autorem a naprosto mě nadchlo – ostatně zrovna čtu jeho román *Mráz* a je vážně skvělý. *Divadelník* se tehdy bohužel z mnoha důvodů nedočkal zrodu, o to víc mě těší zkoušení hry *Oběd u Wittgensteina* nyní, v Národním divadle, se skvělými kolegy Zuzanou Stivínovou a Sašou Rašilovem a v režii Daniela Špinara. Text má zvláštní zavazující formu, jako by to byl verš, který udává rytmus. Baví mě, jak Dan tuto formu rozkrývá a jak vnímá text ne ze dvou nebo třech úhlů pohledu, ale z nepřeborného množství úhlů. Jako byste vstupovali do labyrintu pokaždé jiným vchodem a nikdy nevěděli, kudy se dostanete ven a jestli vůbec. Po prvním přečtení je hra hlavně vtipná, ale postupně vnímáte její zvláštní smutek, neschopnost postav žít, jejich bezvýchodnost. A já v ní nacházím i prvky hororu. Takže si myslím, že pokud se nám po pilném zkoušení zadaří, divák rozhodně nebude znuděn.

Kontakt pro média:

Kateřina Ondroušková

public relations Činohry a Laterny magiky

tel.: 224 901 236

mobil: 777 208 249

e-mail: k.ondrouskova@narodni-divadlo.cz

www.narodni-divadlo.cz

www.facebook.com/cinohrand

GENERÁLNÍ PARTNER

PARTNEŘI NÁRODNÍHO DIVADLA

PIETRO FILIPI

PARTNEŘI INSCENACÍ

PARTNER PREMIÉROVÝCH VEČERŮ

MECENÁŠI NÁRODNÍHO DIVADLA

KOLOWRAT KRAKOVŠTÍ

Prof. Dr. Dajda Altenburg-Kohl

GENERÁLNÍ MEDIÁLNÍ PARTNER

HLAVNÍ MEDIÁLNÍ PARTNER INSCENACÍ

mediální skupina **mafra**

HLAVNÍ MEDIÁLNÍ PARTNER

 Český rozhlas

MEDIÁLNÍ PARTNEŘI

RESPEKT

